

RIKOSUHRIPÄIVYSTYS

Katusovittelu pureutuu nuorten hölmöilyihin
Nuoretkin kokevat väkivaltaa seurustelusuhteissaan
Nuori kohtaa ammattilaisen netissä – ammattilainen nuoren

RIKU-lehti ilmestyy seuraavan kerran Huhtikuussa 2014.

Toimitus:
Päätoimittaja
 Petra Kjällman
Toimitussihteeri
 Heli Yli-Räisänen
Toimituskunnan jäsen
 Jaana Koivukangas
 Maatu Arkio-Lampinen
 Veli Hukkanen

Kansikuva:
 RIKU

Julkaisija:
 Rikosuhripäivystys (RIKU)
 Maistraatinportti 4 a 7 kerros,
 00240 Helsinki
 www.riku.fi

Kustantaja ja ilmoitushankinta:
 Printmix Oy
 Sulkapolku 3 00370 HELSINKI
 www.printmix.fi
 vaihe 020 710 9510

Taitto ja painatus:
 Printmix Oy, Mika Trogen

Painos: n.5000 kpl

ISSN 1455-1381

Jakelu: RIKUn toimistot ja palvelupisteet
 ilmoittajat www.riku.fi (sähköinen versio)

RIKU on valtakunnallisesti verkottunut toimija, jonka tehtävä on parantaa rikoksen uhrin, hänen läheisensä ja rikosasiassa todistavan asemaa vaikuttamalla ja tuottamalla palveluita.

RIKUn arvoja ovat asiakaslähtöisyys, vastuullisuus, luotettavuus, tasapuolisuus sekä yhteistyön ja välittämisen kulttuurin edistäminen yhteiskunnassa. RIKUn toimijat ovat valittuja ja koulutettuja vapaaehtoisia sekä palkattuja ammattilaisia. Pääsiallisia rahoittajia ovat Raha-automaattiyhdistys ja valtio.

Tukipalvelut rikoksen uhrille, hänen läheiselleen ja rikosasian todistajalle ovat:

- Auttava puhelin 0203 16116
- Juristin puhelinneuvonta 0203 16117
- Tekstiviestipalvelu, lähetä sana riku 18184
- Kysymys - vastauspalvelu verkossa www.rikunet.fi
- Syrjinnän vastaista neuvontaa, ks www.riku.fi Syrjintä
- Todistajan tukea ks. www.riku.fi Palvelut
- Nuoren rikoksen uhrin tueksi www.riku.fi/nuoret
- Henkilökohtaista tukea 29 palvelupisteestä
 www.riku.fi Yhteystiedot

RIKU on yhteistyöhanke, jota toteuttavat yhteistyösopimukseen perustuen Ensi- ja turvakotien liitto, Kirkkohallitus, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Suomen Mielenterveysseura, Suomen Punainen Risti ja Suomen Setlementtiliitto. Tärkeimpiä muita yhteistyökumppaneita ovat alaa sivuavat viranomaiset ja järjestötoimijat.

RIKUSSA TÄLLÄ KERTAA

Pääkirjoitus.....3

Uusia kasvoja RIKUssa.....5

Lapsen oikeuksien sopimus on velvoittava ihmisoikeussopimus.....6

Peli seksuaalikasvatukseen:
 Sitähän sä kysyt!.....8

Internet ja sosiaalinen media työpaikkana.....8

Jenginuoret saivat oman hankkeen.....11

"Ei mulla oikeen ole ketään kenen kanssa puhua tommosesta aiheesta".....12

"Emmä tainnu oikein ajatella".....14

Exit-hanke ennaltaehkäisee nuorten seksuaalista kaltoinkohtelua.....18

Kirkon kriminaalityö tarjoaa mahdollisuuden uuteen alkuun.....19

Erästä RIKUn vapaaehtoisesta.....21

Kirja-arvio.....22

Juristivastaa.....22

Toimituksen lukusuosituksia.....23

Yhteystiedot.....26

Vahdinvaihto

Olen saanut olla mukana pian 20 vuoden ajan RIKUssa sen toiminnan alusta tähän päivään. Koen olevani etuoikeutettu. Jätän organisaation vaiheessa, jossa se on kasvanut tunnustetusti merkittäväksi toimijaksi Suomalaisessa rikosuhrityössä. Kuljemallani matkalla olen tutustunut Suomalaiseen tapaan tehdä rikosuhripolitiikkaa. Olen nähnyt niin viranomaisten kuin kansalaisjärjestöjen toimintaa ruohonjuuritasolta aina valtionhallinnon ylimpiin toimielimiin.

Työrupeamani rikosuhrityössä alkoi Vantaan turvakodissa 90-luvun alussa. Se oli ensimmäinen kokemukseni kansalaisjärjestössä toimimisesta. Sille tielle jäin enkä kadu päätöstäni. Vuoden 1995 alussa siirryin RIKUun. Menneiden työvuosien aikana olen kokenut toiminnan perustamisen ja vakiinnuttamisen riemuja ja tuskaakin. Olen saanut oppia ja kokea, kuinka eri tavalla toimitaan ja voidaan toimia viranomaistaholla ja kansalaisjärjestössä. Olen saanut oppia ja kokea poliittisen tahdon merkityksen. Työmotivaatiota ei ole tarvinnut etsiskellä, niin mielenkiintoista ja palkitsevaa työ on ollut. Merkittävä motivaation lähde on työn tarpeellisuuden lisäksi ollut RIKUn osaava, sitoutunut ja sitkeä henkilöstö, niin palkatut kuin vapaaehtoiset, joka ovat yhteen hiileen puhaltamalla kyenneet voittamaan monet esteet ja vastoinkäymiset. Yhdessä on myös riemuittu onnistumisia. Kansalaisjärjestön suola on sen joustavuus ja mahdollisuus tehdä päätöksiä ja toimia nopeasti. Vaarana ovat virheratkaisut ja epäonnistumiset. Tosin virheitä ja epäonnistumisia tulee riippumatta siitä, kuinka paljon asioita yritetään etukäteen ennakoida. Virheet ja epäonnistumiset kuuluvat pilotointiin ja kehittämiseen, niistä otetaan opiksi. Harvoin voi tyhjentävästi ennakoida tulevaa.

Vuosien aikana on tapahtunut paljon eikä vähiten asenteissa. Se ei kuitenkaan riitä. Tarvitaan päätöksiä, jotka mahdollistavat toiminnan. Suomalaisen rikosuhrityön ikuisuusongelma on sen

> Petra katsoo tulevaan

voimavarat. Nyt tarvitaan nopeita päätöksiä, rikosuhrityö tarvitsee rahaa. Työrupeamani aikana rikosuhrityön rahoitusta ei ole saatu kuntoon, se harmittaa.

Näillä mietteillä ja sylin täydeltä kiitoksia RIKUn henkilöstölle jätän RIKUn jatkamaan tärkeää työtään. Luotan ja uskon, että RIKU saa tarvitsemansa rahoituksen ennen pitkää. RIKUn organisaatio on asiantunteva, toimintakykyinen ja toiminnan laadusta huolehtiva. Se pystyy tehostamaan ja laajentamaan toimintaansa nopeasti saadessaan taloudelliset reunaehdot kohdalleen. Tiedän, että RIKU jää osaaviin käsiin.

Siirryn eläkkeelle ylpeänä ja kiitollisena siitä, että olen saanut olla mukana tekemässä Suomalaista rikosuhrityön historiaa. **R**

Petra Kjällman

► ” Siirryn eläkkeelle ylpeänä ja kiitollisena siitä, että olen saanut olla mukana tekemässä Suomalaista rikosuhrityön historiaa ”

Uusia kasvoja RIKUssa

Teksti: Heli Yli-Räisänen

RIKUn nuorten hankkeessa aloitti syksyllä uusi projektisuunnittelija Pia Tuovinen. Kysyimme tulokkaalta, kuka hän on naisiaan.

Kuka olet ja mistä tulet RIKUun?

Olen peruskoulutukseltani kätilö ja terveydenhoitaja (ylempi AMK). Lisäkoulutusta olen hankkinut seksuaalineuvojan ja parhaillaan käynnissä olevan seksuaaliterapeutin koulutuksista. Olen viimeksi tehnyt työtä reilut kolme vuotta Helsingin kaupungin Verkkoterkkari-hankkeessa. Siellä työhöni kuului mallintaa ja kehittää terveydenhoitajan työtä verkossa. Sitä ennen toimin koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa terveydenhoitajana.

Millaista uutta osaamista tuot RIKUun?

Tuon mukana monipuolisen osaamisen hoitotyön eri sektoreilta ja erityisesti netissä sosiaalisen median eri ympäristöissä tehtävän etsivän ja matalankynnyksen auttamistyön kokemukseni. Etsivä verkko-työ ote vaatii aktiivista seuranta ja läsnäoloa verkon eri ympäristöissä. Minulla on kokemusta myös moniammatillisesta työstä ja sen kehittämisestä, jota toivottavasti osaan tuoda nuorten hankkeen hyödynnettäväksi.

Mitä projektisuunnittelijan työhön kuuluu?

Kolmen hengen tiimissä osallistun hankkeen nettisivujen, teema-chattien ja koulutus- ja viestintämateriaalien sisällön suunnitteluun ja tuottamiseen. Se

kuva: Sami Liukkonen

tarkoittaa eri aiheisiin perehtymistä ja ajankohtaisten asioiden seuraamista rikosuuhriteemaan liittyen. Näin uutena työntekijänä tähän perehtymiseen onkin mennyt työajasta suuri osa. Perustehtävänäni on matalankynnyksen verkkoauttamispalvelujen toteutus ja kehittäminen yhdessä muun tiimin kanssa. Tiimissä vastuualueeseeni kuuluu erityisesti verkossa tehtävä työ. Tulossa on muun muassa vapaaehtoistyöntekijöiden kouluttamista verkkotyöhön. Perustyöpäivääni kuuluu chatissa päivystämistä ja tämänhetkisten toimintaympäristöjemme (nettisivut ja IRC-Gallerian RIKUn nuorten hankkeen yhteisö) ylläpito, muokkaus ja päivittäminen. Lisäksi vastaan sähköpostilla tai IRC-Gallerian kautta tulleisiin kysymyksiin tai kommentteihin. Työssäni paras on ihmisten kohtaaminen ja erilaisten asioiden pohtiminen heidän kanssaan.

Tärkeää on myös matalankynnyksen auttamis- ja tukipalvelujen kehittäminen ja tuottaminen sekä monialaisen yhteistyön tekeminen ja hyödyntäminen asiakkaiden ja työntekijöiden hyväksi.

Miten rentoudut työn jälkeen?

Rentoudun luonnossa liikkumalla ja tanssillisen liikunnan parissa. Erityisen tärkeä ja rakas harrastus minulle on talviuinti, joka on erinomainen rentoutuskeino. Pulahtaminen mereen pari kertaa viikossa huoltaa niin kehoa kuin mieltä. Lukeminen ja leffojen katselu rentouttaa, mutta nyt kun opiskelen työn ohessa, liittyä lukeminen ja leffatkin aikalailla opiskeluun. Tärkeää on tietenkin, että kaikkea tätä voi tehdä yhdessä perheen ja ystävien kanssa. *Lue Pian kirjoitus RIKUn verkko-työtä sivuilla 8–10.*

Lapsen oikeuksien sopimus on velvoittava ihmisoikeussopimus

Lapsen oikeuksien sopimus on oikeudellisesti velvoittava ihmis-oikeussopimus. Sopimus hyväksyttiin YK:n yleiskokouksessa 20.11.1989, ja se on ollut Suomessa lakina voimassa vuodesta 1991 lähtien. Sopimus koskee kaikkia alle 18-vuotiaita. Lapsen oikeuksien sopimuksen yleiset periaatteet ovat syrjimättömyys, lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus kehityksen ja näkemysten kunnioittamiseen.

Lapsen oikeuksien sopimus velvoittaa aikuisia, opettajia ja lasten ja nuorten kanssa toimivia kasvattajia opettamaan ihmisoikeuksia ja kertomaan heille lapsen oikeuksien sopimuksesta. Suurin ongelma lapsen oikeuksien toteutumisessa on, että niitä ei tunneta riittävän hyvin. Sopimuksesta voi olla myös vääriä käsityksiä, esimerkiksi luullaan, että se on vain hyvätahdon julistus, jossa asetetaan ohjelmallisuonteisia tavoitteita lasten huomioimiseksi.

Lapsen oikeuksien toteutumisesta ovat ensisijaisesti vastuussa koulun ja lapsia ympäröivän tukiverkoston aikuiset. Lapsen oikeuksien sopimus velvoittaa kuntia. Kunnissa tunnetaan kyllä jo tasa-arvovaikeutusten arviointi ja ympäristöarviointi, mutta lapsivaikutusten arviointia tehdään vielä hyvin vähän kunnallisen päätöksenteon yhteydessä. Ennakoivalla lapsivaikutusten arvioinnilla kyetään selvittämään, mikä ratkaisuvaihtoehto toteuttaa parhaiten lapsen etua. Lapsen etu toteutuu, kun lapsen oikeuksien sopimuksessa turvatut oikeudet toteutuvat mahdollisimman täy-

simääräisesti.

Esimerkiksi kuntien leikkaukset ennaltaehkäiseviin palveluihin vaikuttavat eniten juuri niihin lapsiin, joilla palveluihin olisi suurin tarve. Sellaiset päätökset rikkovat lapsen oikeuksien sopimusta. Kuntien velvollisuus on ottaa huomioon lapsen etu lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisesti. Se ei ole valinnainen asia vaan aivan yhtä velvoittava kuin esimerkiksi kuntalaki, perusopetuslaki tai terveydenhuoltolaki.

Säästöpainee ajavat kunnat leikkaamaan juuri niistä ennaltaehkäisevistä palveluista, joilla turvataan lasten ja nuorten hyvinvointia tulevaisuutta ja yhteiskunnan sosiaalista kestävyyttä. Lapsia ja nuoria ympäröivillä aikuisilla on enemmän kiire ja vähemmän aikaa olla oikeasti läsnä. Oulussa tehdyssä MLL:n kokeilussa, jossa kouluun palkattiin koulukoppari, eli sosiaalialan ammattilainen, jolla on aikaa olla lasten kanssa, ja joka yhdistää opettajat, vanhemmat, koulun oppilashuollon sekä kunnan palvelut tukemaan lasta, huomattiin, että lapsilla on valtava aikuisen kaipuu. Tämä näkyy lasten ja nuorten kanssa työskentelevien arjessa. Koulukopparit ovat aikuisia, joilla on aikaa välittämiseen ja lapsen tilanteen seuraamiseen. Joskus riittää, että koppari hakee lapsen muuttaman kerran kotoa, jonka jälkeen esimerkiksi poissaolot ovat loppuneet.

Koulu on paikka, jossa lapsen oikeuksien toteutumista on mahdollista edistää monin tavoin. Peruskoulu edistää lasten tasa-arvoisia mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnan toimintaan. Lapsen oikeudet voivat myös vaarantua koulussa monella tavalla, jos niihin ei kiinnitetä huomiota. Opettajien lomautukset haittaavat tukea tarvitsevien koulunkäyntiä kaikkein eniten. Oppilaiden turvallisuus ja turvallisuuden tunne voivat vaarantua koulupäivän aikana monella tavalla. Koulussa

► ” Kiva-päivien järjestäminen ja toisten auttaminen on mukavinta ja se, ettei kukaan jää yksin. ”

- Anna 15 v. tukioppilas

saattaa kadota tai rikkoontua tavaroita ja siellä voi joutua jatkuvasti pelkäämään väkivaltaa ja kiusatuksi tulemista. Myös opettaja saattaa toimia epäoikeudenmukaisesti. Ihmisoikeuskasvatuksella ja lapsen oikeuksista tiedottamalla voidaan ennaltaehkäistä ongelmia.

Tukioppilastoiminta tukee lapsen oikeuksien toteutumista kouluissa

Tukioppilaat ovat tavallisia nuoria, jotka ovat halunneet ryhtyä toimimaan toisten hyväksi omassa kouluyhteisössä. Tukioppilaaksi otetaan yleensä kahdeksannen ja yhdeksannen luokan oppilaita, jotka järjestävät koulussa yhteisöllisyyttä lisäävää toimintaa ja vastaanottavat ja tukevat uusien oppilaiden ja seitsemäsluokkalaisten sopeutumista uuteen kouluun. Tukioppilaita motivoi halu auttaa ja toiminta on suosittua.

Tukioppilastoiminta on koulun sisällä toimivaa vapaaehtoistyötä, jota ohjaa MLL:n kouluttamat tukioppilasohjaajat. Tukioppilasohjaajana toimii yleensä koulun oma opettaja, koulunkäynnin ohjaaja, kuraattori, opo sekä joskus myös kunnan tai seurakunnan nuorisotyöntekijä. Tukioppilastoiminnan verkostoon kuuluu tälläkin hetkellä noin 14 000 tukioppilasta ja 900 heitä ohjaavaa opettajaa, 50 MLL:n kou-

► ” Kun yläasteella menee uuteen kouluun, eikä tunne ketään voi tukareilta pyytää apua. Voi kysyä vaikka missä on joku luokka tai jos ei oo kavereita voi mennä puhumaan tukioppilaan kanssa ja tukeutuu siihen. Tukioppilas voi mennä väliin kun näkee kiusaamista tai mennä kertomaan opettajalle ”

- Anna 15 v. tukioppilas

luttajaa ja työntekijää ympäri Suomen. Jokaisella nuorella on tarve kuulua joukkoon ja tulla hyväksytyksi ryhmään sellaisena kuin on. Etenkin yläkouluikäisillä vertaisryhmän merkitys kasvaa entisestään. Tukioppilaat tutustuttavat uudet oppilaat toisiinsa ja uuteen kouluympäristöön järjestämällä tutustumisleikkejä, pelejä joiden avulla jokainen pääsee mukaan ryhmään. Siten tukioppilaat tukevat jokaisen mahdollisuuksia osallistua yhteisiin asioihin. Kun tutustuu toisiin ja ryhmä toimii hyvin, myös oppiminen ja opettaminen on helpompaa.

Tukioppilaille on tarjolla koulutusta, jon-

ka he saavat joko omalta ohjaajaltaan tai koulussa vierailevalta MLL:n kouluttajalta. Koulutuksesta saa tietoja ja taitoja kiusaamisen ehkäisystä, yhteishengestä, ryhmäyttämisleikkien ohjaamisesta sekä vuorovaikutus- ja tunnetaidoista. Lisäksi heitä koulutetaan pitämään oppitunteja ja tietoisuutta nuoremmille oppilaille erilaisista aiheista, esimerkiksi kiusaamisesta tai päihteistä.

Kuluneen vuoden aikana MLL on lisännyt tukioppilaiden ja tukioppilasohjaajien koulutukseen myös Lapsen oikeuksien koulutusta. Tukioppilaiden ja ohjaajien koulutusten pohjana on käytetty Compasito-opasta, joka on Euroopan neuvoston julkaisema ihmisoikeuskasvatuksen käsikirja. Kirja sisältää yli 40 erilaista toiminnallista harjoitusta ja menetelmää ihmisoikeuksien käsittelemiseen lasten ja nuorten kanssa.

YK:n ihmisoikeuskasvatuksen ohjeiden mukaan ihmisoikeuskasvatusta tulee tehdä siten, että se voimauttaa lapsia ja nuoria myös itse edistämään oikeuksiensa toteutumista ja niistä kertomista. Koulutuksissa pohditaan osallisuuden merkitystä jokaiselle, syrjintää ja kiusaamista, sekä tutustutaan lapsen oikeuksien artikloihin erilaisilla toiminnallisilla menetelmillä. Koulutuksesta he saavat eväät ja innostusta järjestää omassa koulussaan aiheeseen liittyviä teemapäiviä, esimerkiksi YK:n lapsen oikeuksien päivänä 20.11. tai järjestää toiminnallisia harjoi-

tuksia seiskaluokkalaisille ihmisoikeuksiin liittyvistä teemoista kuten syrjintä, kiusaaminen ja tasa-arvo.

Tukioppilastoiminta myös itsessään edistää lapsen oikeuksien toteutumista kouluissa. Se lisää oppilaiden osallisuutta ja mahdollisuuksia vaikuttaa. Tukioppilaiden keskuudessa tykätty oikeus on myös lapsen oikeus leikkiin ja vapaa-aikaan.

Tukioppilaan tärkein tehtävä on arjessa mukana kulkeminen ja hyvän ilmapiirin ylläpitäminen koulussa. Tehtävän ei aina tarvitse olla suuritöisiä tapahtumia vaan myös moikkaus yksinäiselle tai ystävällinen teko luokkakaverille luo hyvää ilmapiiriä. Tukioppilaat tarkkailevat kouluyhteisön tunnelmia oppilaan näkökulmasta huomioiden kiusaamisen ja yksinäiset oppilaat. Jos he havaitsevat jotain huolestuttavaa, on aikuisten tehtävä puuttua siihen ja viedä asiaa eteenpäin. Tukioppilas ei voi korvata kenellekään hyvää ystävää tai lopettaa koulukiusaamista, mutta he voivat toimia sen eteen, että koulussa kaikilla olisi mukavaa, ja että kukaan ei jää yksin. Toiminta on aina myös tukioppilaille hieno mahdollisuus oppia vastuunkantamista ja toisten huomioimista.

Kirjoittaja **Kirsi Pihlaja** toimii nuorisotyön suunnittelijana Mannerheimin Lastensuojeluliitossa

Kuva: **Miisa Koivukangas**

Peli seksuaalikasvatukseen: Sitähän sä kysyit!

Sitähän sä kysyit on tietopeli, jonka avulla voi lähestyä nuoria kiinnostavaa ja samanaikaisesti hämentävää aihetta. Peli tarjoaa tiedon lisäksi hyvää asennetta, sekä herättelee nuoria pohtimaan seksuaalisuuteen liittyviä asioita, tunteita unohtamatta.

Peli on tarkoitettu pelattavaksi joukkueina, ja se toimii hyvin esimerkiksi terveystiedon oppitunnilla johdantona aiheeseen. Sen säännöt ovat yksinkertaiset ja peli on rakennettu niin, että sen ehtii pelata oppitunnin kuluessa.

Peli perustuu Väestöliiton seksuaaliterveysklinikan monivuotiseen kokemukseen nuorten seksuaalikasvatuksesta sekä siitä tehtyyn tutkimukseen. Pelissä vastataan niihin kysymyksiin, joita nuoret pohtivat, ja joihin he toivovat saavansa asiallisen vastauksen aikuiselta. Peli on suunnattu yläkouluikäisille ja se toimii niin koulujen, nuorisotyön kuin kotienkin seksuaalikasvatuksen tukena.

Pelin kysymykset koskevat muun muassa murrosiän kasvua ja kehitystä, seksiä, raskautta, ehkäisyä, seksuaalisuutta moninaisuuden näkökulmasta, sosiaalisia suhteita, tunteita ja turvataitoja. Kysymykset on jaettu neljään aihealueeseen: Mistä johtuu? Mitä voin itse tehdä? Mikä on tavallista? Mistä on kysymys? Kysymyksiä on kustakin alueesta 125. Kysymyskorttien lisäksi pelissä on 50 Mieti sitä korttia, joiden toivotaan herättävän nuoria pohtimaan asenteita ja turvallista tunteiden käsittelyä.

Pelissä edetäkseen ei aina tarvitse tietää oikeaa vastausta, vaan arvaamalla ja hyvällä tuurillakin voi pärjätä. Sitähän sä kysyit antaa jokaiselle mahdollisuuden pelata ja loistaa, ja monipuolinen kysymysmateriaali takaa, että jokainen peli on erilainen ja kiinnostava! **R**

www.vaestoliitto.fi/sitahansakysyit

Tilaukset www.vaestoliitto.fi/nettikauppa.
Hinta 38 € (sis. alv) + toimituskulut

RIKUn nuorten palvelujen verkkotyö

Internet ja sosiaalinen media työpaikkana

Netin ja sosiaalisen median ympäristöt ovat yhteisöllisiä kohtauspaikkoja, joissa suurin osa lapsista ja nuorista ovat läsnä. Suomalaiset lapset aloittavat netin käytön keskimäärin 8-vuotiaana. Lapsista ja nuorista noin 80 prosenttia käyttää internetiä keskimäärin 1,5 tuntia päivittäin. Älypuhelimet ja tabletit mahdollistavat jatkuvan verkossa olon tuttujen ja tuntemattomien kanssa.

Erilisiin palveluihin ja yhteisöihin on helppo luoda profiili. Nettiprofiilien kautta verkostoidutaan, liitytään ryhmiin, jutellaan toisten kanssa kirjoittamalla, jakamalla valokuvia, videoita, musiikkia tai uutisia. Jokainen voi valita seuraako tapahtumia, vai kommentoiko tai tuottaako sisältöä. Netissä nuori kohtaa paljon hyvää, hyödyllistä sekä pahaa ja tarpeetonta aivan kuten muutenkin elämässä. Kohtaamiset sosiaalisen median eri ympäristöissä voivat olla kahdenkeskisiä tai yhteisöllisiä. Netti tarjoaa myös ammattilaisille mahdollisuuksia nuorten kohtaamiseen ja nuorten elämään liittyvistä asioista tiedottamiseen ja neuvontaan.

Ammattilaisen on hyvä esiintyä verkossa omalla nimellään tai nimimerkillä niin, että hänen profiilistaan käy selkeästi ilmi työtehtävä ja taho, jota hän edustaa. Eri ympäristöissä toimiessa on tärkeää, että työntekijällä on sivuston ylläpitäjän antama valtuutus. Se voi olla esimerkiksi jokin merkki tai logo profiilissa, jotta nuori voi helpommin kokea ammattilaisen luotettavaksi. Jos nuori kysyy, onko ammattilainen aito ja oikea, kannattaa asiaa perustellessaan muistaa myös kehua nuorta tärkeän kysymyksen esittämisestä. Jo pelkkä läsnäolo (kirjautuminen) tai muu oma toiminta eri verkkoympäristöissä kertoo samassa ympäristössä hengaaville nuorille, että aikuinen on läsnä, ja nuori voi halutessaan kääntyä viestillään tämän puoleen. Netissä läsnä olemalla on mahdollisuus tehdä etsivää työtä, joka palvelee erityisesti nuoria, joita muut perus- tai erityispalvelut eivät syystä tai toisesta tavoita.

On tärkeää, että verkkotyötä tekevä ammattilainen perehtyy mahdollisimman monipuolisesti nuorten verkkoympäristöihin ja nuorten tapaan käyttää nettiä. Nuoret auttavat mielellään ”ei-nörttiä” aikuista ymmärtämään ilmiöitä ja termejä, joihin verkossa törmää. Kysymällä ja kunnioittavasti ihmettelemällä aikuinen viestittää nuorelle kiinnostusta ja arvostusta nuoren maailmaa kohtaan.

Ammattilainen verkossa: ”Hei, tervetuloa chatiin, miten voin auttaa?”

Nuoren kohtaaminen verkossa antaa aina aikuiselle, ammattilaiselle tai vapaaehtoiselle, mahdollisuuden osallistaa nuorta. Netissä nuori on oman elämänsä subjekti ja aktiivinen toimija, joka voi joskus leikkiäkin ottamalla eri ympäristöissä erilaisia rooleja. Verkko keskustelu tarjoaa tasavertaista kohtaamista matalalla kynnyksellä. Keskiöön tasavertaiseksi osapuoleksi asiakkaan ja työntekijän kanssa nousee itse keskustelu. Ulkoinen organisaatio tai ammatin tuoma auktoriteetti ei määritä kohtaamista. Ennako-oletuksista ja -tulkinnoista on helpompaa luopua, kun nuori on ruudulla vain ”keskustelija”. Nuori itse valitsee

kenelle, mitä, missä ja milloin hän puhuu asioistaan. Verkkopalveluntuottaja määrittelee itse palvelujen aukioloajat asiakkaiden tarpeiden mukaan. Verkossa on mahdollista tarjota viiveellisiä kysy – vastaa -tyyppisiä palveluita tai sopia nuoren kanssa oma ajankohta, jolloin keskustelua voidaan jatkaa.

Reaaliaikaisessa online-keskustelussa (chat) nuoret voivat nimettömänä keskustella ammattilaisen kanssa mieltä askarttavasta asiasta. Kahdenkeskiseen chatiin nuori tulee oman asiansa kanssa, ja aikuisen tehtävänä on ottaa asia vastaan. Kahdenkeskisessä keskustelussa emme välttämättä tiedä nuoresta mitään, hän näkyy keskustelussa vain ”keskustelijana”. Nuori itse määrittelee, mitä haluaa meille kertoa. Näin pidämme kynnystä tulla juttelemaan mahdollisimman matalana. Verkko tavoittaa myös niitä nuoria, jotka syystä tai toisesta eivät hakeudu tai löydä reaalielämän palvelujen piiriin.

Verkkokeskustelun haasteena on sen nopearytmyisyys ja se, että keskustelija voi niin halutessaan myös poistua kesken keskustelun. Verkkokeskustelu on intensiivistä, ja nuori voi tuoda intiimin tai vakavan aiheen esille jo ensimmäisessä lauseessa, ilman kohtaamista tunnustelemaa lämmittelyä. Toisinaan taas vaikea asia kerrotaan vasta kevyemmän jutustelun jälkeen. Joskus keskustelu alkaa provosoivalla tavalla esimerkiksi kiroilemalla. Sen tarkoitus on testata aikuisen reaktioita ja sitä, kestäkö aikuinen vaikeita aiheita. Aikuisen on hyvä alkuun sietää jonkin verran asiattakin puhetta. PELLEILYN SIETÄMISEN PALKINTOA VOI OLLA NUOREN LUOTTAMUS JA HÄNEN ROHKAISTUMISENSA KERTOMAAN OIKEA HUOLENSA. PELLEILEVÄT JA ILMAN OIKEAA SYYTÄ PROVOISOIVAT KESKUSTELIJAT HELTYVÄT YLEENSÄ PIAN, KUN VASTASSA ON KYSYMYKSIIN ASIALISESTI VASTAAVA JA HAASTEET VASTAANOTTAVA AIKUINEN.

Aikuisen on otettava nuoren esille tuomat asiat vakavasti ja reagoitava niihin tarvittaessa nopeasti. Tutkimusten mukaan nuoret kaipaavat ammattilaisen tukea ja kysyvät asioita omasta kokemusmaailmastaan käsin. Yhteistä kysymyksille ja keskusteluille on muun muassa se, että nuori kaipaa aikuisen apua tilanteen määrittelyyn (esimerkiksi onko jokin asia rikos?), tilanteen tavallisuuteen tai normaalisuuteen (onko muille käynyt näin?), ja mikä asiat tilanteeseen vaikuttavat? (olenko itse tehnyt jotain väärin?). Erityisesti nuori hakee ja testaa kysymyksillään aikuisten hyväksyntää ja suhtautumista asiaan. Hän haluaa vahvistusta omille pohdin-

noilleen. Nuoret kaipaavat ennen kaikkea sitä, että heidät otetaan todesta, nähdään ja kuullaan. Keskustelussa haetaan rajoja ja konkreettisia neuvoja erilaisiin pulmiin. Aikuinen on peilinä nuorelle tämän pohtimessa omaan elämänsä asioita.

Anonyymi kohtaaminen kirjoittamalla

Kirjoittamalla viestiminen on osalle nuoria helpompaa kuin puhuminen. Haasteena on sanattoman viestinnän, eleiden ja ilmeiden puuttuminen. Toisaalta kirjoittaminen auttaa monesti pulman jäsentämisessä, pohtimisessa ja sen ratkaisussa tehokkaammin kuin puhe. Netissä tekstipohjaisessa keskustelussa sanomamme konkretisoituu paremmin kuin kasvokkaisuissa keskusteluissa. Kun lukee sen, mitä toinen on kirjoittanut, on itse aiheeseen keskittyminen ja sen todesta ottaminen usein joillekin helpompaa, kuin puhutun kuunteleminen. Kohtaamisen, nähdäksitulemisen ja avun saamisen kannalta ei ole oleellista, onko asia, jonka nuori keskusteluun tuo, faktisesti totta. Nuori voi kysyä asiaa ikään kuin kaverinsa puolesta, vaikka onkin oikeasti kysymässä neuvoja itselleen. Pääasia on, että nuori saa siitä hakemansa avun. Työntekijä voi keskustelussa aidosti vahvistaa nuoren voimavaroja ja saada hänet osallistumaan itse aktiivisesti pulmiensa ratkaisuun.

Luottamuksen saavuttaminen keskusteluissa ei aina ole helppoa. Lastensuojelulain ilmoitusvelvollisuus koskee myös verkossa tehtävää työtä ja ammattilaisen on myös tämä seikka nuorelle kerrottava aina, kun alaikäinen nuori kysyy, onko keskustelu luottamuksellista. Kun keskustelussa tulee ilmi lastensuojelullista huolta, on asia viipymättä kerrottava nuorelle ja perusteltava lain mukainen ilmoitusvelvollisuus hänelle. Näin työ on eettisesti läpinäkyvää ja korkealaatuista. Vapaaehtoistyössä on palveluntuottajan aina järjestettävä saatavilla oleva ammatilaisen tuki ja tarvittava työnohjaus.

Verkkotyön osaaminen kehittyä kokemuksilla jakamalla

Chat-työn tekeminen edellyttää työtiimissä jatkuvaa vuoropuhelua ja kokemusten jakamista. Verkkotyötä on hyvä tehdä pareittain tai ryhmässä. Tämä mahdollistaa, että voi reaaliaikaisesti kysyä neuvoa ja sopia toisen kanssa, miten keskustelua kannattaa viedä eteenpäin. Hätätilanteita voi tulla vastaan ja niihin reagoidaan tapauskohtaisesti. Työntekijöillä tulee olla työnohjaus ja selkeät toimintaohjeet siitä, miten toimitaan ja keneen otetaan

tarvittaessa yhteyttä poikkeus- tai hätätilanteessa. Nuorille suunnatun verkkotyön foorumeissa (Nusuvefo), jossa RIKU on mukana, on muu muassa laadittu verkkotyön eettiset periaatteet. Niissä määritellään niin verkkoauttajan kuin verkkopalveluita käyttävän nuoren oikeudet ja velvollisuudet. Nämä periaatteet ohjaavat myös RIKUn verkkotyötä.

Verkon eettiset ohjeet:

Yhteydenottajan oikeudet ja velvollisuudet.

- Yhteydenottajalla on oikeus,
- tietää, minkä ikäisille palvelu on tarkoitettu.
  - tietää, voiko hän ottaa yhteyttä nimettömänä.
  - tietää, missä määrin keskustelu on luottamuksellista.
  - luotettavaan, turvalliseen ja oikeudenmukaiseen palveluun.
  - tulla ohjatuksi tarvittaessa muiden palveluiden piiriin.
  - saada tietoa palvelusta ja sen järjestäjästä, tietosuojasta ja tietojen käsittelystä sekä antaa palautetta palvelusta.

Yhteydenottajalla on velvollisuus noudattaa palveluiden sääntöjä.

Verkossa toimivan työntekijän oikeudet ja velvollisuudet

- Vapaaehtoisella tai palkatulla työntekijällä on oikeus,
- saada tehtävänsä koulutusta ja säännöllistä ohjausta.
  - tietää, voiko hän pysyä palvelussa nimettömänä.
  - olla suostumatta epäasialliseen kohteluun.
  - luopua vaitiolovelvollisuudesta, mikäli tulee ilmi suunnitteilla oleva tai jo tapahtunut vakava rikosasia tai lastensuojelullinen huoli. Luopuessaan vaitiolovelvollisuudesta ohjaajan on ilmoitettava siitä yhteydenottajalle mahdollisuuksien mukaan

Työntekijällä on velvollisuus

- puuttua sääntöjen vastaiseen käyttäytymiseen.
- sitoutua toimimaan taustaorganisaationsa toimintaperiaatteiden ja arvojen mukaisesti.
- olla keskustelussa yhteydenottajaa varuten.
- olla käsittelemättä keskustelussa omia ongelmiaan.
- antaa asianmukaista ja luotettavaa ohjausta ja ohjata yhteydenottaja tarvittaessa muiden palveluiden piiriin.
- tarjota vaihtoehtoja, mutta olla tekemät-

tä päätöksiä yhteydenottajan puolesta.

- olla pitämättä yhteyttä yhteydenottajiin työajan ulkopuolella.

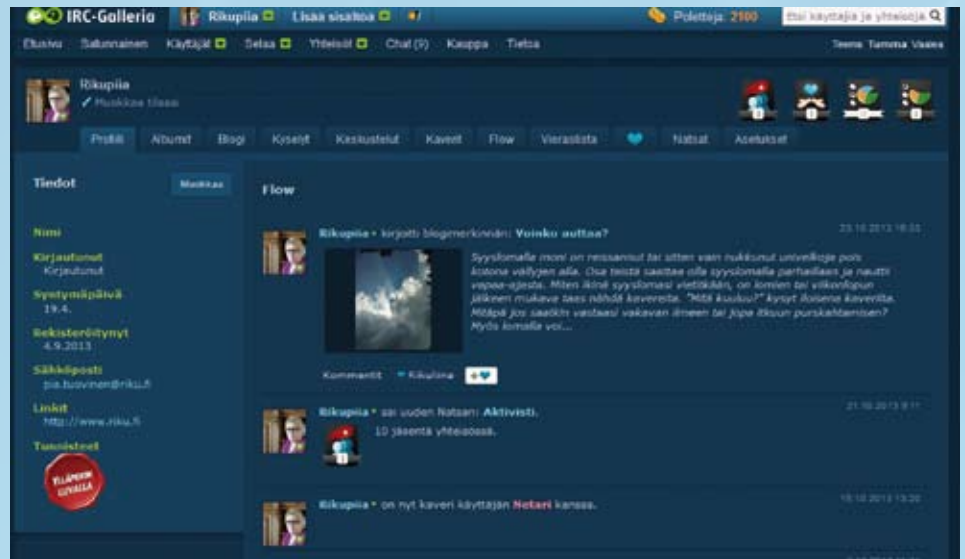
Verkostossa toimii työryhmiä, jotka päivittävät näitä ohjeita ja hyviä käytäntöjä erilaisten poikkeustilanteiden, lastensuojeluilmoituksen tai verkkotyön arvioinnin osalta. RIKU:n nuorten hankkeen työntekijät osallistuvat muun muassa lastensuojelu- ja rikosilmoitus verkkotyössä- ja verkkotyön arviointi- ja kahdenkeskisen kohtaamisen -työryhmien työskentelyyn. RIKU:ssa on myös ohjeet erilaisten hättilanteiden kuten välittömän väkivallan uhan, itsemurhariskin tai alaikäiseen kohdistuneen seksuaalirikos epäilyn varalta.

> IRC-Gallerian Rikosuhripäivystyksen yhteisö-sivu

RIKUn Nuorten hankkeen online-keskustelut

Rikosuhripäivystyksen verkkotyö on et-sivää työtä ja tarjoaa matalankynnyksen neuvonta- ja auttamispalvelua verkossa. Se tarkoittaa, että RIKUn henkilöstöä on läsnä siellä, missä nuoret ovat, ja henkilöstö on tarvittaessa käytettävissä heitä varten. Chatissa annetaan tietoa ja tukea nuorelle rikoksen uhrille, rikosasiassa todistaville ja heidän läheisilleen. Tarvittaessa heitä ohjataan RIKU:n muiden palveluiden tai muun avun piiriin. Tehdävämme on vastata nuoren kysymyksiin tai auttaa tätä pohtimaan tilannettaan eri näkökulmista.

> IRC-Gallerian työntekijäprofiili, "Ylläpidon luvalla" -merkki

Asiakaslähtöisenä, matalankynnyksen kontaktina chat-keskustelulla on ehdottomat etunsa, mutta kaikkia ei voi auttaa. On paljon asioita, jotka vaativat selvittelyä ja kohtaamista kasvokkain. Verkossa tehtävä työ tukee kasvokkain tehtävää työtä, mutta ei voi sitä korvata.

> kuva 2. riku.fi/nuoret- nettisivu

Osoitteessa www.riku.fi/nuoret on chat-toiminto, jota pidetään auki mahdollisuuksien mukaan arkipäivisin. RIKUlla on myös yhteisösivu IRC-Galleriassa, jossa kahdenkeskeinen chat on auki vii-

kottain, yleensä torstai-iltapäivisin klo 14.30–17.30. Siellä RIKUn nuorten hankkeen työntekijöillä on henkilökohtaiset profiilit. Kerran kuukaudessa IRC:ssä on kahdenkeskisen chatin tilalla teemallinen ryhmächat. IRC-Gallerian chatin ollessa suljettuna, nuorilla on mahdollisuus jättää kysymys tai yhteydenottopyyntö sähköpostiin, RIKU:n yhteisöön tai työntekijän omaan profiiliin. **R**

Kirjoittaja Pia Tuovinen on projektisuunnittelija RIKUn nuorten hankkeessa

Jenginuoret saivat oman hankkeen

Jenginuorihankkeessa keskiytään nuoriin, joilla saattaa olla oman elämänsä kanssa tunne, etteivät asiat ole järjestyksessä, tai ne ovat luisumassa ei-toivottuun suuntaan. Hanke pyrkii myös tavoittamaan nuorten perheitä ja ohjaamaan tarvittaessa palvelujen piiriin.

Helsingissä alkoi 2012 hanke, jossa pyritään keksimään lääkkeitä rikoksilla ja päih-teillä oireilevien nuorten taivoittamiseksi. Taustalla on poliisin, sosiaalityöntekijöiden ja järjestöjen huoli näistä nuorista. Ryhmät ovat monikulttuurisia ja joukossa on myös valtaväestöön kuuluvia nuoria.

Suhteellisen pieniä nuorisoryhmittymiä on lähinnä Kampin alueella, Itäkeskuksessa ja muissa pääkaupunkiseudun kauppa-keskuksissa. Yhteistä nuorille on pitkään jatkunut syrjäytyminen, joka on alkanut jo varhain.

Hankkeessa kehitetään etsivän työn mallia monikulttuuristen jenginuorten tavoittamiseksi ja sitouttamiseksi palveluihin. Jalkautuva työ ulottuu myös syrjäytyneiden nuorten perheisiin. Lisäksi koulutetaan sosiaali- ja nuorisotointa sekä järjestöjä jenginuorten kohtaamiseen ja palvelutarpeisiin.

Kevään ja kesän aikana hankkeessa rakennettiin yhteistyöverkostoja. Keskeisiä toimijoita yhteistyöverkostossa ovat romaani- ja somalijärjestöt, useat muut nuorten palveluja tuottavat järjestöt sekä kuntien, seurakuntien ja valtion edustajat.

Hankkeessa toimii projektipäällikön ja projektityöntekijän lisäksi kolme koke-

> Jenginuorihanke jalkautuu sinne, missä nuoret ovat. Kuva: Timo Heikkonen

musasiantuntijaa. Asiantuntijat ovat eri kulttuurien nuorisotasiantuntijoita, niin sanottuja kadun ”kulttuuritulkkeja”. He saavat koulutusta, ja heitä ohjataan lähityöhön.

Hanke jalkautuu syksyn aikana nuorten suosimiin paikkoihin muun muassa Snel-lun, sosiaaliviraston lähityön ja Aseman Lapset ry:n Walkers-talon ja Hububussin kanssa.

Hanke on nelivuotinen ja sitä hallinnoi Kriminaalihuollon tukisäätiö. Rahoittaja on Raha-automaattiyhdistys.

*Kirjoittaja **Timo Heikkonen** toimii projektipäällikkönä Jenginuorten rikostentorjuntahanke järjestöyhteistyönä -hankkeessa.*

Hankkeen taustaraportti ”Suomensomalien ja romanien yhteiskuntaan sopeutumisen haasteita sekä katsaus pohjoismaiseen jengikulttuuriin” on luettavissa hankkeen sivulta.

Kuva: Iina Vaaranen

<http://www.krits.fi/fin/hankkeet/jenginuorihanke/>

Jenginuorihankkeen löydät myös Facebookista: www.facebook.com/Jenginuorihanke

”Ei mulla oikeen ole ketään kenen kanssa puhua tommosesta aiheesta”

Otsikko on suora sitaatti nuorelta IRC-galleriassa. Seurusteluväkivalta – Rikosuhripäivystyksen nuorten hankkeen elokuun teema-kuukausi (www.riku.fi/nuoret, Facebook, IRC-Galleria) johti ennätyskävijämäärään RIKUn IRC-Gallerian yhteisössä. ”Rikuliinan” työntekijäprofiilissa vieraili yhden päivän aikana yli 1 000 ja viikon aikana jopa 3 174 nuorta ja nuorta aikuista. Seurusteluväkivaltaan liittyvä verkkoblogi, yksilö- ja teemachat sekä verkkokysely innostivat nuoria osallistumaan keskusteluun. Kyselyyn vastasi 1 142 nuorta ja nuorta aikuista, joista noin 70 prosenttia kuului ikäryhmään 15–22-vuotiaat. Vastaajista noin 80 prosenttia oli tyttöjä tai nuoria naisia.

Noin puolet (N=1 142) nuorista kertoi kokeneensa henkistä, fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa seurustelusuhteissaan. Vastausten mukaan väkivallan tekijä oli iältään useimmiten samanikäinen tai lähes samanikäinen kuin uhri itse. Päihteet liittyivät seurustelusuhteissa koettuun väkivaltaan noin 40 prosentissa vastauksista. Yleisimmät henkisen väkivallan muodot olivat uhkaileminen, kiristäminen ja jatkuva haukkuminen.

”Ex sai jatkuvasti ihan hämyjä raivareita, piti mykkäkoulua, aliarvioi, oli välinpitämätön, uhkaili perättömillä itsemurhaukauksilla, pari kertaa heitteli tavaroita ja asioita D: outo jäbä” (Nuori, a)

”...oli henkistä väkivaltaa, aina kun tuli riitoja niin ikää ei mikään ollut sen vika vaan se aina syytti mua, muiden eessä se esitti todella hyvää ihmistä ja mulle se oli täys hirviö...” (Nuori, c)

”...5 vuotta olin suhteessa jossa oli henkistä väkivaltaa. Jatkuva alistamista, uhkailua, en saanut tavata ystäviäni ja muuta sellaista. Fyysistä väkivaltaa ei koskaan

ollut, mutta kun monta vuotta kesti henkistä väkivaltaa ja kaikki väittivät että exäni on unelmakumppanini, joskus sairaasti toivoin että hän olisi edes lyönyt, jotta ihmiset olisivat uskoneet että ei hän ole niin ihana mitä antaa ymmärtää...” (Nuori, d)

Yli tuhannesta nuoresta lähes 700 vastasi, ettei ollut kokenut fyysistä väkivaltaa tai painostamista tai pakottamista seksuaalisiin tekoihin.

”oon 16 ja oon seurustellu monta kertaa, mut kukaan ei oo koskaa lyöny, hakanu, pakottanu, rajottanu, eli mun suhteis ei oo ollu minkään näköstä väkivaltaa...” (Nuori, e)

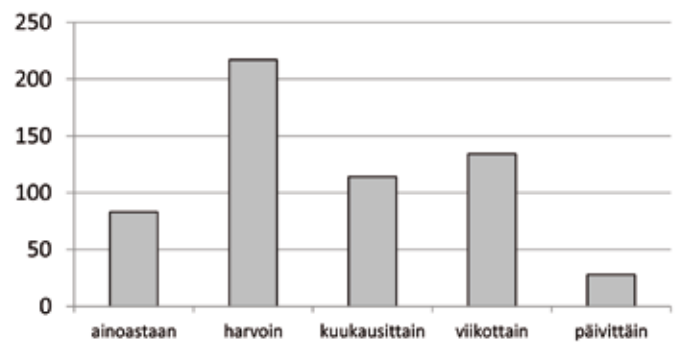
Fyysisen väkivallan muodoista yleisimpiä olivat töniminen, ravistelu ja läpsiminen. Raakaa väkivaltaa, kuten esineellä lyömistä tai potkimista oli kokenut 171 nuorta.

”...minua itseäni on nuorempana mm. painostettu seksiin, uhkailtu ja pahoinpidetty henkisesti ja fyysisesti. parille ystävälle on käynyt huonommin. (Nuori, f)

Yleisimmin mainitut seksuaalisen väkivallan muodot olivat painostaminen tai pakottaminen yhdyntään, suuseksiin tai suutelemiseen.

”... raiskas mut sen kaverinsa kanssa, heitti mut välillä ulos kämpästä ja se on aiheuttanu muullakin tavalla murhetta. pääsin siitä suhteesta pois kun poliisit tuli hakemaan sen meidän kämpästä. se oli tehny tosi kauheita asioita joista en ollu ite tietonen ja nykyään se istuu vankilassa....” (Nuori, g)

Jos olet kokenut henkistä väkivaltaa, niin kuinka usein?

Verkkokyselyn jälkeisessä kommentointiosiossa nuoret jakoivat omakohtaisia kokemuksia. Nuoret sekä tukivat toisiaan empaattisesti ja ohjeistivat väkivaltaa kokeneita

”...Jos teillä on paha olla suhteessa, lähtekää! uskokaa mua se satuttaa vähemmän kuin se että et saa olla oma itsesi, päättää tekemisistä, tavata ystäviäsi tai pelätä sanojasi.” (Nuori, h)

”Olkaa varovaisia. Itse luotan siihen, että jos kerran satuttaa, niin varmasti myös toisenkin kerran. Lähtekää surutta, olkaa varovaisia.” (Nuori, i)

mutta myös provosoivat keskustelua ja kommentoivat ilkeästi.

”Väkivalta ei ratkaise MITÄÄN, paitsi parisuhdeongelmat” (Nuori, j)

”voi ei elämä on kohdellu sua kaltoin, saat säälini. Olethan säälittävä. Öitä.” (Nuori, k)

”Samaa paskaa eri kirjoittajalta...” ”Kuole syöpään” (Nuori, l)

Seurusteluväkivalta aiheena koettiin tärkeäksi ja kyselyyn annettiin myös paljon kehitysehdotuksia.

"Kyselyynne on tärkeä ja ajankohtainen. Moni ikäisistäni tai nuoremmista nuorista aikuisista harvemmin myöntää, että on joutunut kokemaan jonkinlaista väkivaltaa parisuhteessaan. Itselläni henkinen väkivalta tapahtui lähinnä, kun olimme molemmat päihtyneitä." (Nuori, z, RIKU)

"minua on kuristettu, mutta se puuttuu vaihtoehtoista" (Nuori x, RIKU)

"Veitset ja muut aseet puuttui kyselystä. Mua on uhattu veitsellä ja (tod.näk. ole-mattomalla) aseella..." (Nuori q, RIKU)

"Entä se osapuoli joka kohtelee henkisesti/fyysisesti väkivalloin toista osapuolta? Mutta eikö sitten tämä henkilö ole ihan yhtälailla uhri jollekin tekijälle joka saa hänet toimimaan mahdollisesti haitallisesti molemmille. Monissa tapauksissa ns. "ilmiselvä uhri" pyritään pelastamaan, ja vaikkapa kiusaajaa torutaan ja soimataan että kun sitä ollaan paha ihminen. Mistä kyseinen käytös sitten pulppuaa? Kannattaa kiinnittää huomiota myös siihen." (Nuori z, IRC)

RIKUn nuorten hanke – matalan kynnyksen apua ja tukea

Teemakuukauden aikana anonyymi chat sisälsi keskustelua muun muassa kiusaamisesta, suojaikärajoista, seksiin pakottamisesta ja seksuaalisesta häirinnästä. Ryhmächatin osallistui nimimerkillä aktiivisesti noin 20 nuorta, ja noin 50 nuorta/nuorta aikuista seurasi tai käväisi keskustelussa. Seurusteluväkivallan lisäksi ryhmächatissä keskusteltiin yleisesti parisuhteesta ja seurustelusta.

"Juu, joskus oli semmonen tyttöystävä joka tykkäs ruveta rempoon ja repiin jos ei saanu tahtoonsa läpi...selvinpäin nuo raivopuuskat aina tapahtu" (Nuori 1, teemachat)

"Voisin heittää sellasen kommentin ilmoille et vaikka nyrkit ei heiluis ja lautaset lenteliskään niin semmonen pitkäaikainen piikittely ja henkinen kiusaaminen on kans parisuhteessa tosi raskasta vaikkei päällepäin näkyiskään..." (Nuori 2, teemachat)

"ei mulla tässä kai paljoa mitään kommenttia tai kokemusta ole. yhdessäkään hyvässä suhteessa ei ole paikkaa väkivalalle." (Nuori 2, teemachat)

Mitä jo tiesimme – mitä opimme?

Ihmisellä on luontainen halu löytää järkevä selitys elämässä tapahtuville asioille. Rakkaan ihmisen halua satuttaa ja tuottaa kipua on vaikea ymmärtää ja vielä vaikeampi selittää. Tämän vuoksi on tavallista, että väkivallan uhri häpeää tapahtunutta ja etsii syytä tapahtuneelle itsestään, omasta toiminnastaan ja käyttäytymisestään. Väkivallan tekijä on kuitenkin aina vastuussa toiminnastaan.

Jokainen väkivallan kohteeksi joutuva nuori reagoi tapahtuneeseen omalla tavallaan. Osa nuorista kokee itsensä turraksi, toiset oireilevat lievästi ja toiset voimakkaasti. Tutkimusten mukaan seurusteluväkivaltaa kokeneilla nuorilla on todettu yleisinä oireina masennusta, hermostuneisuutta, paniikkikohtauksia, nukkumisvaikeuksia ja itsetuhoisia ajatuksia tai itsetuhoista käyttäytymistä (esimerkiksi viiltely, runsas päihteiden käyttö jne.) Nuorten kommentit osoittivat samaa.

"...sen seurauksena mulla on kauhee masennus, itseinhoo, tullu paniikkikohtauksia enkä tiä pystynkö olemaan edes parisuhteessa sen takia. toivon vaan että joku päivä olo helpottaa ja onhan se helpottanukin vähäsen. päivä kerrallaan..." (Nuori, IRC- Galleria)

Huolestuttavana tuloksena esiin nousi nuorten tietämättömyys ja epäselvyys omista rajoista ja erityisesti omaan seksuaalisuuteen liittyvien rajojen mieltämisessä seurustelusuhteessa.

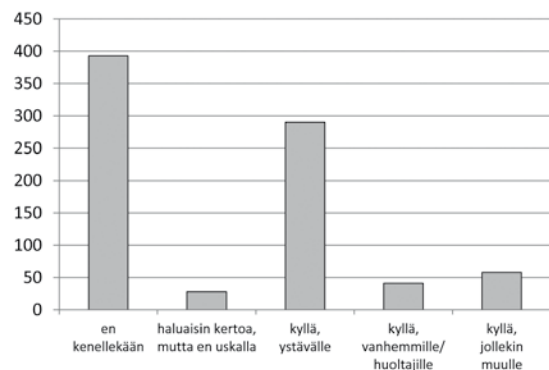
"tässä mulla on ollut ihan sama, oon totta tosiaan itekki luullut että se kuuluu asiaan..." (Nuori, IRC- Galleria)

Nuorten kanssa tulee keskustella asioista, mitkä kuuluvat hyvään ja tasapainoiseen parisuhteeseen. Nuorten tulee myös tietää miten toimia ja minne ohjata väkivaltaa kokenut ystävä, tai kenen puoleen he itse voivat kääntyä, jos lähipiiristä ei löydy turvallista aikuista.

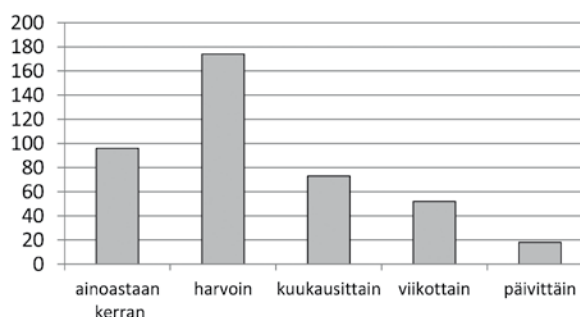
Rikosuhripäivystyksen nuorten nettisivuilta www.riku.fi/nuoret löytyy tietoa rikoksen uhreille, uhrien läheisille ja rikosasiassa todistaville. Lisäksi sivuilta löytyvät osiot "Miten auttaa ystävää" ja "Mistä apua ystävälle". **R**

Kirjoittaja Nina Vaaranen-Valkonen on projektisuunnittelija RIKUn nuorten hankkeessa

Oletko kertonut seurustelusuhteessasi kokemastasi väkivallasta kenellekään?

Jos olet kokenut fyysisistä tai seksuaalista väkivaltaa, niin kuinka usein?

”Emmä tainnu oikein ajatella”

– katusovittelu pureutuu nuorten hölmöilyihin

> Kuva: Miisa Koivukangas

Aseman Lapset ry:n katusovittelupäivystäjien voi nähdä jalkautumassa kaupakeskuksessa hengaavien nuorten pariin. Jalkautuminen on yksi katusovittelu-toiminnan suotuisista sivuvaikutuksista. Keskeisimpiä katusovittelun elementtejä ovat nuorten vahingontekojen tai lievien asianomistajarikosten nopeatahtinen sovitteleminen sekä nuorten ryhmät.

Toistakymmentä 13–17 -vuotiaasta nuorta on ollut osallisena katusovittelujutuissa, joissa asianomistajana on ollut kauppakeskus Kamppi. Jutut ovat olleet esimerkiksi pieniä ilkivallantekoja kuten töhrimistä. Joidenkin nuorten kohdalla kyse on ollut useammasta kerääntyneestä ”tötöilystä”.

– Osa teoista on tehty silkkaa ajattelmattomuutta, on tuherrettu lattiaan ynnä muuta. Joillakin kaveriporukassa viilettäminen on saattanut lähteä lapasesta ja seurauksena on voinut olla hölmöilyjen sarja, kertoo hankepäällikkö **Heikki Turka** Aseman Lapset ry:stä.

Katusovittelun tavoitteena on rankaisemisen sijaan kasvattaminen ja tarvittaessa huolestuttavaan kierteeseen ajautuneen

nuoren pysäyttäminen. Ei nipoteta, mutta rikkeitä ei paineta villaisella. Tavoitteena on, että nuori ottaa vastuun teoistaan ja saa tarvitessaan myös tukea.

Moniulotteinen katusovittelutoiminta

Soviteltavat jutut tulevat katusovittelutiimille yleensä kauppakeskuksen järjestyksenvalvonnan kautta. Nuori on saatettu ottaa teon jälkeen kiinni, jolloin nuoren suostumuksella teosta on ilmoitettu katusovittelutiimille.

– Nuoreen otetaan yhteyttä ja jutellaan tapahtuneesta, ja häneltä kysytään haluk-

Mikä katusovittelu?

Katusovittelutoimintaa on pilotoitu Kauppakeskus Kampin alueella vuoden 2013 ajan osana Raha-automaattiyhdistyksen rahoittamaa Walkers-Hubu-bussiprojektia (2011–2013). Katusovittelulle on haettu omaa hankerahoitusta RAY:ltä vuosille 2014–2018.

Katusovittelu on alun perin Norjassa kehitetty työmuoto, jota Aseman Lapset ry on mukauttanut Suomen olosuhteisiin.

Katusovittelu on verkostotyötä. Yhteistyötä tehdään paitsi asianosaisten, myös poliisin, sovittelutoiminnan ja sosiaalitoimen kanssa. Katusovittelutiimissä on mukana Aseman Lapset ry:n työntekijöiden lisäksi Kampin alueen muita nuorisotyön toimijoita kuten seurakunnan erityisnuorisotyönohjaaja.

Yhteistyökumppanien sitoutuminen työmuotoon ja yhteistyöhön on ollut yksi ensiarvoisen tärkeistä asioista. Etenkin kauppakeskuksen avainhenkilöiden kasvatava, mutta myös nuorta ja nuoria arvostava ote on ollut ratkaisevassa asemassa hankkeen onnistumiselle.

kuutta sovittella juttu, kuvailee Walkers-Hubu-bussiprojektin projektivastaava **Virpi Roponen**.

Sovittelutapauksissa katusovittelutiimi on aina yhteydessä myös nuoren huoltajaan, jolle kerrotaan, mistä on kyse. Huoltajan suostumus on välttämätön, ja hän on aina myös sovittelutapaamisessa mukana.

– Vanhemmat otetaan heti mukaan, heidän selkänsä takana ei toimita. Vanhemmat saavat myös tukea kasvatukseen ja vaikean asian käsittelyyn. Katusovittelutiimi tekee tarvittavat ilmoitukset sosiaalitoimeen niin ikään nuoren ja vanhempien tietäen, Roponen kertoo.

Sovittelutapaamisissa nuori kohtaa asianomistajan turvallisessa ympäristössä puolueettoman sovittelijan läsnä ollessa. Sovittelussa nuori saattaa huomata, että häntä kuunnellaan, ja että hänen asioistaan ollaan kiinnostuneita.

– Katusovittelussa sovittellaan lieviä tekoja, joista seuraus muuten olisi tyypillisesti lähinnä kauppakeskuksen alueelta häätäminen. Nuori voi oireilla pitkäänkin häsläämällä yhtä jos toista, mutta tieto nuoren toiminnasta ei mene esimerkiksi vanhemmille tai lastensuojeluun, Turkka kertoo.

Sovittelutapaaminen järjestetään yleensä viikon sisällä teosta, ja rahakorvauksen sijaan pyritään johonkin muuhun seuraukseen. Tällainen voi olla esimerkiksi anteeksipyyntö, käyttäytymissopimus tai ikätasoinen työkorvaus. Osalla nuorista sovittuna korvaus voi olla katusovitteluryhmään osallistuminen.

Ryhmästä vertaistukea ja sosiaalisia taitoja

Aseman Lapset ry:n työntekijöiden vetämä ryhmätoiminta on tärkeä osa katusovittelutoimintaa. Ryhmäläiset voivat olla sovitteluissa mukana olleita, mutta myös jalkautumalla kohdattuja nuoria, joille ryhmästä on nähty olevan hyötyä. Nuoret ovat saattaneet herättää huomiota esimerkiksi toistuvalla levottomalla käytöksellään.

– Ryhmässä nuorten kanssa käsitellään monenlaisia asioita, myös omia kokemuksia ja tekoja. Nuoret joutuvat kohtaamaan tapahtuneen, mutta heidän ei tarvitse kantaa asioitaan yksin. Nuorten kanssa harjoitellaan myös esimerkiksi rohkeutta sanoa ”ei”, jos kaverit ehdottavat hölmöilyä, Turkka kuvailee ryhmätoimintaa. Nuorille ryhmä tarjoaa vertaistukea. Ryhmäläisillä itsellään saattaa olla myös uhrikokemuksia, joita voidaan käsitellä. Heidän kanssaan käydään läpi myös sovittelun perusteita, jotta he voisivat jatkossa toimia esimerkiksi katusovitteluun päätyvien nuorten ”tukihenkilöinä”.

– Ryhmässä junnut huomaavat, että nähdyn voi tulla myös positiivisen kautta ja opetellaan muun muassa rauhanomaisia konfliktinratkaisukeinoja. Tavoitteena on, että nämä nuoret jatkossa pystyvät vaikuttamaan myös esimerkiksi kaveriporukan temmeltämiseen tai kahnauksiin, Turkka kertoo.

Kirjoittaja Hannamari Marttio on järjestösihteeri Aseman Lapset ry:ssä **R**

Exit-hanke ennaltaehkäisee nuorten seksuaalista kaltoinkohtelua

EXIT HANKE

Nuoruus on elämänvaihe, jolloin identiteetti ja seksuaalisuus ovat vasta muotoutumassa. Minäkuva ja omanarvontunto, käsitykset läheisistä ihmissuhteista ja seksistä muodostavat pohjan aikuisiän rakkaussuhteille ja seksuaalisuudelle.

Jokaisella nuorella on oltava oikeus kasvaa rauhassa. On väärin käyttää hyväksi nuoren kokeilunhalua, uteliaisuutta, impulsiivisuutta tai epävarmuutta. Seksuaalinen häirintä, houkuttelu, seksinoston yritykset tai vastikkeellisen seksin piiriin ajautuminen voivat jättää monenlaisia, pitkäaikaisiakin jälkiä herkässä kehitysvaiheessa olevaan nuoreen. Jokainen nuori on yksilö. Oma tausta, elämäntilanne ja persoonallisuus vaikuttavat siihen, minäkalaisia jälkiä kaltoinkohtelu tai hyväksikäyttö jättää.

Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö tarkoittaa seksuaalisia tekoja, jotka kohdistuvat suojaikärajaa, eli 16 vuotta nuorempaan lapseen. Suojaikäraja on 18 vuotta silloin, kun vanhempi osapuoli on esimerkiksi nuoren opettaja, valmentaja tai oh-

jaaja. Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö ei välttämättä pidä sisällään fyysistä kontaktia lapsen tai nuoren kanssa, vaan voi tapahtua myös esimerkiksi webkameran välityksellä tai silloin, kun lapselta tai nuorelta pyydetään esimerkiksi paljastavia kuvia.

Seksin ostaminen alaikäiseltä tai seksin ostamisen yritys alaikäiseltä on laissa määritelty yksiselitteisesti rikokseksi. Se on voimakas kannanotto kaikkien nuorten seksuaalisen kehityksen turvaamisen puolesta.

Vaikka seksuaalista kaltoinkohtelua ja – hyväksikäyttöä ei voidakaan täysin ennaltaehkäistä, voidaan kuitenkin auttaa nuoria tunnistamaan heitä kaltoinkohtelua toimintaa. Nuorten on tärkeä tietää heitä suojelevat lait ja toimintatavat heidän kohdatessa häirintää, houkuttelua tai seksinostoyrityksiä. Hyvä keskusteluyhteys omiin vanhempiin tai muuhun luotettavaan aikuiseen auttaa nuorta kertomaan kohtaamastaan häirinnästä.

Exit-hankkeen työmuotoja ovat muun muassa internetissä tehtävä etsivä työ, jalkautuminen kouluihin ja julkisille pai-

koille sekä asiakastyö. Tällä hetkellä Exit-hankkeen nettityötä tehdään esimerkiksi IRC-galleriassa, Suomi24.fi:ssä, Demi.fi:ssä, Kuvake.netissä ja Facebookissa. Nettityön tavoitteena on Exit-hankkeen työntekijöiden entistä näkyvämpi läsnäolo nuorten eniten käyttämillä sivustoilla, alaikäisiin kohdistuvan seksikaupan kartoittaminen internetissä ja siellä ilmiön ympärillä käytävän keskustelun seuraaminen ja siihen osallistuminen.

Exit-hanke myös jalkautuu nuorten pariin kaupunkiin, nuorisotaloihin ja kauppakeskuksiin sekä pitää yläkouluissa oppitunteja.

Alaikäiset ja nuoret aikuiset voivat ottaa Exit-hankkeen työntekijöihin yhteyttä muun muassa chat-keskusteluissa sekä yksityisviesteillä anonyymisti Exit-hankkeen sivujen kautta. Asiakkaat voivat myös tulla tapaamaan Exit-hankkeen työntekijöitä myös toimistolle kasvokkain. Yksilöasiakkaiden kohdalla Exit-hankkeen työntekijät konsultoivat tarvittaessa poliisia ja muita viranomaisia ja ohjaavat asiakkaan palvelujärjestelmän piiriin. Myös lasten ja nuorten kanssa työskentelevät ammattilaiset voivat ottaa yhteyttä Exit-hankkeen työntekijöihin kohdatessaan nuoria, joiden epäillään ajautuneen vastikkeellisen seksin piiriin.

Exit-hanketta koordinoi Exit – pois prostituutiosta ry ja rahoittaa Raha-automaattiyhdistys.

*Kirjoittaja Tanja Auvinen on Exit-hankkeen projektipäällikkö. **R***

Lisätietoja:

Tanja Auvinen, projektipäällikkö,
0400-325204, tanja.auvinen@exitry.fi

Anni Susineva, projektityöntekijä,
045-3591800, anni.susineva@exitry.fi

Ilona Mäki, projekityöntekijä,
045-8953279, ilona.maki@exitry.fi

www.exithanke.fi

> Oulun vankila on tutkintavankila, missä pannaan täytäntöön myös vankeus- ja sakonmuuntorangaistuksia. Oulun vankilassa vangeilla on mahdollisuus kuntoutua monin eri tavoin muun muassa työtoiminnan, opiskelun ja päihdekuntoutuksen avulla.

Kristillisellä kriminaaliteollalla ja vankien sielunhoidolla on maassamme pitkä historia jopa 1600-luvulta lähtien. Vangit ovat saaneet syntyisen ja pahan ihmisen leiman otsaansa ammoisista ajoista saakka, mutta nykyään ihmisten ajatusmaailma on muuttumassa ja vapautuvia vankeja pyritään kuntouttamaan yhteiskuntaan takaisin mahdollisimman aktiivisesti.

Oulun Tuomiokirkkoseurakunnan päihde- ja kriminaaliteollityöhön erikoistunut diakoniatyöntekijä **Riku-Matti Järvi** kertoo, että Oulussa kriminaali- ja päihdetyö vankien

kanssa perustuu seurakunnan työntekijän ja vangin väliseen luottamukselliseen keskusteluun, hengellisiin hartauksiin, tapaamisiin, sekä erilaisiin projekteihin eli vankien kuntouttavaan tukemiseen myös vapautumisen jälkeen. Kristillisen työn tavoitteena on motivoida vankeja päihdeettömyyteen, opiskeluun ja itsensä kehittämiseen, sillä ne luovat pohjan vangin kokonaisvaltaiselle kuntoutumiselle ja antavat mahdollisuuden selvittää paremmin muuttuneessa yhteiskunnassa vapautumisen jälkeen.

Järvi painottaa, että ihmisten tulisi antaa vapautuville vangeille mahdollisuus uuteen elämään ilman ulkopuolisia paineita vapautumisen jälkeen.

– Pidän erityisen tärkeänä sitä, että vapautumassa olevan vangin suotaisiin aloittaa yhteiskuntaan kuntoutuminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa päihde- ja rikoskierteen katkaisemiseksi. Kun vanki vapautuu, otetaan iso riski jo silloin, mikäli henkilö palaa takaisin samalle paikkakunnalle, missä hän teki ri-

koksen. Mikäli vanki palaa takaisin myös samoihin sosiaaliin ympäröihin ilman työtä, asuntoa ja tukea, riski uuteen rikoskierteeseen moninkertaistuu heti, Järvi sanoo vuosien kokemuksella.

Järvi lisää, että vangin kuntoutumisen kannalta olisi ehdottoman tärkeää kyetä jatkamaan saumattomasti peruspalvelujärjestelmässä jo vankilassa saatuja hoitoja heti vapautumisen jälkeen, koska vapaudessa säännöllinen tuki ja hoito katkeavat ja vapautunut henkilö saattaa tippua pahimmassa tapauksessa täysin tyhjän päälle.

Kriminaaliteollityön tavoitteet

Järvi kuvailee, että kirkon kriminaaliteollityötä tehdään rangaistuslaitoksissa, seurakunnissa, kunnissa, perheissä sekä yhteistyössä eri viranomaisten ja järjestöjen kanssa.

– Kriminaaliteollityön tavoitteena ei ole vain vankien kuntouttaminen yhteiskuntaan vaan myös uhrin sekä yhteisön särkynei-

heitä odottavat jo valmiiksi monenlaiset asenteet ja ennakkoluulot. Vapautuvilla vangeilla on huolinaan monia suuria murheita, mihin kuuluvat päihdeongelmien lisäksi sosiaaliset ja taloudelliset ongelmat. Joskus vapautuvan vangin tulevaisuutta helpottavat esimerkiksi velkajärjestelyt, mutta joskus niitä ei taas ole mahdollista järjestää niin sanotun entisen elämän pimeiden velkojen vuoksi, hän lisää.

Diakoninen päihdetyö

Järvi painottaa, että diakoniatyöhön kuuluu kohdata apua ja tukea kaipaava henkilö hyvine ja huonoine puolineen.

– Mikäli asiakkaani on vanki tai vapautumassa oleva vanki, häntä saattaa rasittaa esimerkiksi päihde- ja mielenterveysongelmien lisäksi myös perhe- ja parisuhdeongelmat, sekä taloudelliset pulmat. Vastaanotolla me keskustelemme asiakkaan kanssa kaikista häneen liittyvistä asioista luottamuksellisesti ja mietimme yhdessä, miten hän voisi muuttaa haastavaa tilannettaan. Näiden tapaamisien ja keskustelujen tavoitteena on saavuttaa asiakkaalle riittävän hyvä tasapaino henkiselä, hengellisellä, sosiaalisella ja taloudellisella elämänalueilla. Silloin, kun asiakas itse tunnistaa omat voimavaransa ja osaa ottaa ne myös käyttöön, hänen päihteiden käyttötarve vähenee ja elämänlaatu paranee sen myötä, Järvi kuvailee.

Järvi painottaa, että vanki ja vapautumassa oleva vanki täytyy nähdä ihmisenä, jolla on taustallaan oma yksilöllinen historia.

– Olen nähnyt ja kuullut tässä ammatissa paljon sellaisia asioita, mitä niin sanotut tavalliset ihmiset eivät voi koskaan nähdä tai kuulla. Jokaisella vangilla on oma tarinansa, eikä heistä kukaan ole syntynyt suoraan rikolliseksi. Ihminen voi ajautua monista eri hänestä johtumattomista syistä rikoksen tielle. Joskus uhristakin voi tulla rikollinen. Tällaisia tapauksia voivat olla esimerkiksi lapsuudessa koetut perheensisäiset huumeongelmat tai lapsuudessa ja nuoruudessa pitkään jatkunut kiusaaminen ja syrjiminen syystä tai toisesta. Kaikkien tie ei yksinkertaisesti ole vain yhtä tasainen, eivätkä kaikki voi tehdä oikeita valintoja oikeaan aikaan. Onpa kyseessä mielenterveyden tai päihteiden käytön ongelmat, jokaisen niiden kanssa kamppailevan henkilön kannattaa hakea apua tarpeeksi ajoissa, jotta ongelmat eivät pääse kasautumaan liian raskaiksi, Järvi tiivistää. **R**

> Oulun Tuomiokirkkoseurakunnan päihde- ja kriminaaliryööhön erikoistunut diakoniatyöntekijä Riku-Matti Järvi kertoo käyvänsä noin kerran kuukaudessa pitämässä hartaustilaisuuden Oulun vankilassa ja tapaavansa vapautuvia vankeja yksilöllisesti vankilassa ja sen ulkopuolella.

den suhteiden korjaaminen ja eheytyminen. Vapautumassa olevien vankien perheiden ja ystävien kanssa tehdään työtä keskustellen ja vapautuvaa vankia voidaan tukea lisäksi taloudellisesti ja tukiasuntotoimintana. Asuntojen ja riittävästi tuettujen asuinyksiköiden puute onkin yksi keskeisimpiä vapautuvien vankien yhteiskuntaan integroitumisen esteitä.

Vapautuvan vangin sosiaalinen asema on jo lähtökohdaltaan huono, joten tuen tarve on sitäkin suurempi, Järvi painottaa.

– Kaiken lähtökohtana on aina asiakkaan oma halu ja tahto raittiiseen elämään. Joskus se onnistuu ja joskus taas ei. Pitkään istuneiden vankien ei ole helppo palata muuttuneeseen yhteiskuntaan, missä

Erästä RIKUn vapaaehtoisesta

Rikosuhripäivystyksen tärkein voimavara ovat sen vapaaehtois toimijat. Vapaaehtois toiminta RIKUssa edellyttää tekijöiltään yhteisvastuullista asennetta ja merkittävästi osaamista muun muassa vuorovaikutustaidoissa. Rikosprosessin tuntemus on välttämätöntä. Jokaisen on myös sitouduttava toimimaan RIKUn linjausten mukaisesti. RIKU kouluttaa vapaaehtoisensa. Koulutuksiin ja työnohjauksiin osallistuminen kuuluu pakettiin.

Vapaaehtoisissa hieman muista erilainen ryhmä ovat juristit, jotka antavat korvauksetta omaa ammattitaitoaan rikoksen uhrien hyväksi, muun muassa juristin puhelinneuvonnan päivystäjinä ja muiden RIKUlaisten kouluttajina ja konsultteina oman ammattiosaamisensa puitteissa. Yhteensä RIKUssa on noin 300 koulutettua, toimintaan sitoutunutta vapaaehtoista, heistä runsaat 20 on juristeja.

Yksi vapaaehtoisista juristeistamme on **Markus Talvio**. Hän on tehnyt pitkän rupeaman RIKUssa tukihenkilönä, puhelinpäivystäjänä ja vapaaehtoisten kouluttajana. Hän aloitti vapaaehtoisena aikoinaan Turussa RIKUn toimipisteessämme ollessaan vielä oikeustieteenopiskelija Turun Yliopiston oikeustieteellisessä tiedekunnassa. Sittenkin valmistuttuaan, hän muutti Tampereelle ja jatkoi vapaaehtoisena paikkallisessa RIKUn toimipisteessä.

Tampereella keskustorin kulmalla oleva jugendtalo tarjoaa hulppeat puitteet JuriNetin Tampereen toimistolle. Toimisto on hiljattain saanut lähes sata neliometriä lisää tilaa.

– Nyt meillä on entistä paremmat tilat järjestää täälläkin koulutustilaisuuksia RIKUn vapaaehtoistyöntekijöille. Viimeksi meillä kävi täällä 12 RIKUlaista ja illan teemana oli ”Oikeusapu ja asianomistajan korvausvaatimukset”. Tällaiset tapaamiset ovat mukava lisä juristin työhön. Niitä pitäisi vain olla enemmän ja ympäri Suomea, Markus toivoo.

Mainittu toive on RIKUn nykypäivää. Muidenkin RIKUn toimipisteiden vapaaehtoiset saavat rikosprosessiin koulutusta sekä vapaaehtoisilta juristeiltamme että viranomaisilta kuten syyttäjiltä, tuomareilta ja poliiseilta. Oikeusavustajalla on uhrin

> Markus Talvio
JuriNet Oy Arkisto ©

tukemisessa tietyt tehtävät, joiden lisäksi uhri voi hyötyä henkilökohtaisesta tukihenkilöstä. Niitä ovat RIKUn vapaaehtoiset, tehtävään koulutetut tukihenkilöt.

JuriNet ei ole asianajotoimisto vaan vuonna 2011 perustettu asianajotoimistojen yhteistyöverkosto ja yhteenliittymä, jonka perustajaosakas ja toimitusjohtaja Markus on. JuriNet Oy on Lakimiesliiton hyväksymä Reilu-työnantaja. Kaikki JuriNetin toimistot ovat itsenäisiä asianajotoimistoja, jotka ovat sitoutuneet yhteisiin arvoihin erityisesti asiakaspalvelun laadun varmistamisessa.

– Juristien ammattitaito, asiakkaan kunnioitus ja asiakkaan etu ovat kaiken toiminnan lähtökohtana. Ideamme on madaltaa ihmisten kynnyistä ottaa yhteyttä asianajajaan. Tästä syystä olemme olleet näkyvästi esillä lukuisilla messuilla ja muissa yleisötapahtumissa unohtamatta tietenkään sosiaalista mediaa. Palaute on ollut erittäin positiivista ehkä siksikin, että juristeja ei ole totuttu näkemään tällaisissa tapahtumissa ja esimerkiksi Facebookissa, toteaa Markus.

JuriNetin toimistot tarjoavat Suomessa asianajopalveluja lähes 20 paikkakunnalla, kokonaisuudessaan se on kansainvälisesti jo lähes 200 ammattilaisen

yhteenliittymä. Monissa rikosasioissa kansainvälinen yhteistyöverkosto on myös osoittanut tarpeellisuutensa. Esimerkkinä Talvio mainitsee taannoiset niin sanottut Brasilian lääkärisurmat, joissa suomalainen lääkäripariskunta ja heidän tuttavansa murhattiin raa’asti talokauppojen takia. Suomalaiset joutuvat rikoksen uhreiksi ympäri maailmaa, ja tämä aiheuttaa haasteita asianajajille, jos juttua aletaan purkaa vasta Suomessa purkaa. Usein rikoksen uhri ottaa vasta kotimaahan palattuaan yhteyttä, erityisesti seksuaalirikoksissa.

JuriNet tarjoaa palveluja valtakunnallisesti yhdestä numerosta ja yhdestä osoitteesta. Puhelinpäivystyksen idea on turvata asianomistajan oikeudet rikosprosessissa heti alusta saakka.

– Pyrimme myös toimimaan inhimillisesti. Juristin mukaantulo juttuun jo alkuvaiheessa mahdollistaa sen, että rikoksen uhrilla on heti tukena henkilö, joka osaa ottaa huomioon hänen etunsa. Epäillyn oikeudet ovat esitutkinnassakin perus- ja ihmisoikeuksilla turvattu, mutta korostan erityisesti sitä, että myös uhri eli asianomistaja tarvitsee apua. Juristina on helppompaa pyytää jo esitutkinnassa poliisilta myös lisätukintaa jonkin rikoksen uhrille tärkeän seikan selvittämiseksi, **R**

Aune Flinck: Rakennamme sovintoa – Opas rikosten ja riitojen sovitteluun Opas 23, Terveiden- ja hyvinvoinnin laitos 2013

159 s.

Parempi laiha sopu kuin lihava riita, sanotaan. Rikos- ja riita-asioiden sovittelulla tarkoitetaan palvelua, jossa rikoksen uhri ja rikoksesta epäilty voivat puolueettoman sovittelijan avulla keskustella rikoksen hyvittämiseen liittyvistä toimenpiteistä. Sovittelu käynnistyy konfliktin osapuolten tai viranomaisten aloitteesta ja sovittelutoimisto selvittää tapauksen soveltuvuutta sovitteluun. Sovittelutapaamisissa on yleensä läsnä rikoksen tai riidan osapuolet ja kaksi vapaaehtoista, koulutettua sovittelijaa. Parhaimmillaan sovittelun seurauksena voi olla enemmänkin kuin vain laiha sopu. Ihanteellisessa tapauksessa sovittelu prosessi voi lisätä osapuolten välistä ymmärrystä, hyvittää tapahtuneita vahinkoja ja ehkäistä myöhempää rikollisuutta.

Aune Flinckin *Rakennamme sovintoa* on monipuolinen opas sovitteluprosessin taustoista, sovittelun kultausta ja sen mahdollisista lopputuloksista. Yllättävää, miten kattavasti ja asiantuntevasti sovitteluun liittyvät teemat saadaan esiteltyä näinkin suppean kirjan puitteissa. Teos toimii erinomaisena käsikirjana kaikille, jotka joutuvat työnsä tai elämäntilanteensa puolesta tekemisiin rikosten tai riitojen sovittelutoiminnan kanssa. Kirja on myös olennaista luettavaa viranomaisille, juristeille, opettajille ja etenkin sovittelupalveluissa toimiville vapaaehtoisille tai sovittelutyötä harkitseville. Tiiviin tyylinä ja monipuolisen sisältönsä ansiosta teos soveltuu hyvin vaikkapa koulutus- tai opiskelumateriaaliksi.

Riita- ja rikosasioiden sovittelussa painotetaan molempien osapuolten aktiivista osallistumista. Etenkin nuorten tekemien rikosten sovittelutyöllä on ilmeisen hyviä vaikutuksia syrjäytymisen ehkäisyssä ja uusintarikollisuuden vähentämisessä. Kirjassa esitellään ansiokkaasti paitsi sovitteluprosessin kulkua, niin myös monikulttuurista sovittelua, nuorten kanssa tapahtuvaa sovittelua ja lähisuhdeväkivallan käsittelyä sovittelun keinoin. Rikokseen ja uhrin tilanteeseen liittyviä psykologisia traumoja kirja käsittelee varsin niukasti, mutta toisaalta se ei ehkä olekaan tämänkaltaisen käsikirjan varsinainen tehtävä.

Yksi [kurs]Rakennamme sovintoa -teoksen ansioista on se, että kirja aktivoi miettimään omia asenteita – tai jopa ennakkoluuloja – rikoksia, rikoksen tekijöitä ja rikoksen uhreja kohtaan. Monipuoliset pohdintatehtävät syventävät kirjan teemoja ja tuovat sovittelun ongelmat lähelle lukijaa. Näin *Rakennamme sovintoa* ei jää pelkäksi käsikirjaksi vaan avaa väyliä rikosten ja sovittelun vuorovaikutusprosessien ymmärtämiseen. Rikoksen uhriksi joutuneelle kirjasta on epäilemättä hyötyä siinä mielessä, että se kuvaa sovittelutoimintaa ymmärrettävällä ja helposti lähestyttävällä tavalla.

Rakennamme sovintoa etenee mallikelpoisen johdonmukaisesti aina sovittelun peruskäsitteiden määrittelystä käytännön prosessin kuvaukseen asti. Myös sovitteluun liittyvät inhimilliset kysymykset, etiikka ja lainsäädäntö tulevat käsitellyksi selvästi ja napakasti. Monipuoliset lähdeluettelot antavat lukijalle mahdollisuuden tarvittaessa tutkia aiheeseen liittyvää kirjallisuutta perusteellisemmin. Käsillä oleva teos on ehdottomasti tutustumisen arvoinen, tiiviisti laadittu opas sovittelun moniulotteisiin kysymyksiin.

Rakennamme sovintoa ansaitsee erityiskiitoksen myös luettavuudestaan ja sujuvasta, selkeästä suomen kielestä. Lisäksi kirjan taitto on sopivan ilmava ja innostaa satunnai- seenkin selailuun. Kaikkiaan [kurs]Rakennamme sovintoa on hyvä esimerkki siitä, miten vaativastakin aiheesta voidaan kirjoittaa informatiivisesti ja kiinnostavasti. **R**

Kai Kiviranta

Kysymys:

Kuinka oikeudenkäynti rikosasiassa voidaan järjestää, kun epäilty on saanut kielteisen oleskelulupapäätöksen ja karkotettu tai itse poistunut maasta? Ja miten uhrin on mahdollista hakea korvauksia tällaisessa tilanteessa?

Vastaus:

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain mukaan rikoksesta epäillylle tulee antaa haastehakemus tiedoksi. Haastehakemuksella tarkoitetaan syyttäjän yksilöintiä siitä, mistä teosta syyttäjän rangaistusta vastaajalle vaatii, ja mitä syyttäjä väittää tapahtuneen.

Edellä kuvattu haastehakemus on siis annettava tiedoksi epäillylle henkilökohtaisesti. Mikäli epäilty on karkotettu tai itse poistunut maasta, ei tällainen tiedoksianto ole käytännössä tehtävissä. Käytännössä oikeudenkäyntiä pystytään vain harvoin järjestämään, mikäli epäilty on pysyvästi pois- sa Suomesta eikä palaa Suomeen.

Rikosvahinkolain mukaan rikoksen uhri voi hakea korvauksia tapahtuneesta rikoksesta, mikäli poliisin tutkinnassa on saatu selvyyttä siitä, että rikos on tapahtunut. Korvauksia voi siis hakea Valtiokonttorilta, vaikka oikeudenkäyntiä ei ole tapahtunut taikka syyllistä ei ole saatu haastettua oikeudenkäyntiin. Korvausasia voidaan ratkaista, jos syytetty ei ole nostettu tai päätöstä syyttämättä jättämisestä ei ole tehty kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun poliisi sai tiedon rikoksesta. **R**

Kysymyksiin vastaa asianajaja varatuomari Mika Haavisto.
Lisätietoja: www.l-h.fi

Lapsi rikoksen uhrina – Tietoa väkivalta- tai seksuaalirikoksen uhriksi joutuneen lapsen vanhemmalle on Oikeusministeriön, Sisäasiain ministeriön ja Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu, joka neuvoo vanhempia selviytymään tukemaan lasta, joka on joutunut rikoksen uhriksi.

Uskalla olla, uskalla puhua – Vammainen nainen ja väkivalta on Minna Piispan toimittama THL:n julkaisu vammaisiin naisiin ja tyttöihin kohdistuvasta väkivallasta, joka edelleen on tabu. Opas on tuotettu poikkihallinnollisesti Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelmassa.

Katkaise väkivalta – Lähisuhde- ja perheväkivaltarikoksesta epäillyn ohjaaminen esitutkinnasta väkivaltaa katkaisevaan palveluun on Jari Hautamäen ja Sari Hyvärisen kirjoittama THL:n julkaisu, jonka tavoitteena on kannustaa poliisi aja väkivallan katkaisuohjelmien työntekijöitä yhteistyöhön.

Turvakotipalvelujen kansalliset laatusuosittukset on THL:n julkaisu, jonka on tehnyt Väkivaltatyön ja turvakotien laatusuosittusten työryhmä. Se on ensimmäinen teos, jossa määritellään turvakotipalvelujen sisältö ja kuvataan asiakastyön prosessi sekä asiakastyöskentelyn tavoitteet ja laatuvaatimukset.

Kiitämme lukijoita ja yhteistyökumppaneitamme kuluneesta vuodesta.

Toivotamme kaikille Hyvää Joulua!

RIKOSUHRIPÄIVYSTYKSEN YHTEYSTIEDOT

KESKUSTOIMISTO

keskustoimisto@riku.fi
Maistraatinportti 4 a 7 kerros,
00240 Helsinki

Jaana Koivukangas

toiminnanjohtajan sijainen
gsm 040 512 9335

Heli Yli-Räisänen

RIKU-lehden toimitussihteeri
gsm 050 593 0326

Jaana Koivukangas, kehitysjohtaja

gsm 040 512 9335
Maistraatinportti 4 A 7. krs.
00240 Helsinki

Nuorten hanke

Maistraatinportti 4 A 7.krs
00240 Helsinki

Maatu Arkio-Lampinen

projektipäällikkö
gsm 040 6744 895

Nina Vaaranen-Valkonen

projektisuunnittelija
gsm 040 6791673

Pia Tuovinen

projektisuunnittelija
gsm 040-670 5344

ETELÄ-SUOMEN ALUETOIMISTO

etelasuomi@riku.fi

Jenni Lehtonen, aluejohtaja

gsm 050 583 5331
Maistraatinportti 4 A 4. krs.
00240 Helsinki

Pääkaupunkiseudun palvelupiste

puh. (09) 4135 0550

Anne Veijola, toiminnanohjaaja
gsm 040 523 0595

Liina-Lotta Heinonen,

toiminnanohjaaja
gsm 0400 971 940
Maistraatinportti 4 A 4. krs.
00240 Helsinki

Keski-Uudenmaan palvelupiste

Tuija Hellsten, toiminnanohjaaja
gsm. 0400 875 395

Päijät-Hämeen palvelupiste

Tuija Hellsten, toiminnanohjaaja
gsm 050 402 1158

Kymenlaakson palvelupiste

Tuija Hellsten, toiminnanohjaaja
gsm 0500 981 837

Länsi-Uudenmaan palvelupiste

Janiina Mieronkoski, toiminnanohjaaja
gsm 040 351 8500

Porvoon seudun palvelupiste

Janiina Mieronkoski, toiminnanohjaaja
gsm 040 652 8341

SISÄ-SUOMEN ALUETOIMISTO

sisasuomi@riku.fi

Katariina Westman, aluejohtaja

gsm 050 421 0236
Hatanpään valtatie 34 E, 4. krs
33100 Tampere

Pirkanmaan palvelupiste

Marjo Pakkala, toiminnanohjaaja
puh (03) 3141 8513
gsm 045 8024834
Hatanpään valtatie 34 E, 4. krs
33100 Tampere

Hämeenlinnan palvelupiste

Rebekka Wadhwa, toiminnanohjaaja
gsm 050 378 2877
Palvelupiste Kastelli
Raatihuoneenkatu 11,
13100 Hämeenlinna

Jyväskseudun palvelupiste

Tarja Kiuru ja Pirjo Tupamäki,
yhdyshenkilöt
puh. (014) 266 7150
gsm 050 368 0188
Asemakatu 2 40100 Jyväskylä

Sastamalan palvelupiste

Ari Tiensuu, yhdyshenkilö
gsm 050 359 7972
puh. (03) 512 0501
Vammalan tukitalo
Tampereentie 7 B 38200 Sastamala

LOUNAIS-SUOMEN ALUETOIMISTO

lounaissuomi@riku.fi

Tiina Rantanen, aluejohtaja

gsm 050 551 5055
Yliopistonkatu 24 B 28 20100 Turku

Turun palvelupiste

Leila Taipale, toiminnanohjaaja
puh. (02) 235 5055
gsm 050 340 3580
Yliopistonkatu 24 B 28 20100 Turku

Salon palvelupiste

Jutta Sohlman, yhdyshenkilö
gsm 050 304 7015
Rummunlyöjänkatu 7 B, 2.krs.
24100 Salo

Porin palvelupiste

Tuija Mäntylä, yhdyshenkilö
gsm 050 593 6706
Satakunnan piiri ry
Antinkatu 8 28100 Pori

Rauman seudun palvelupiste

Heidi Väkiparta, yhdyshenkilö
gsm 050 375 5338
Valtakatu 13 26100 Rauma

LÄNSI-SUOMEN ALUETOIMISTO

lansisuomi@riku.fi

Mika Lindén, aluejohtaja
puh. (06) 317 5654
gsm 050 572 9265
Kauppapuistikko 26 65100 Vaasa

Vaasan palvelupiste
Terhi Laitala, toiminnanohjaaja
gsm 0400 175269
Kauppapuistikko 26 65100 Vaasa

Kokkolan palvelupiste
Katja Rauma, toiminnanohjaaja
gsm 0440 548265
Sairaalakatu 9 67100 Kokkola

Seinäjoen palvelupiste
Tiina Autio, toiminnanohjaaja
gsm 040 3503923
Kauppakatu 1 (Järjestötal, 2.krs)
60100 Seinäjoki

ITÄ-SUOMEN ALUETOIMISTO
itasuomi@riku.fi

Jaana Rossinen, aluejohtaja
puh. (013) 221 990
gsm 040 507 0795
Siltakatu 14 b 26 80100 Joensuu

Joensuun palvelupiste
Annariina Tahvanainen,
toiminnanohjaaja
gsm 040 725 6001
Siltakatu 14 B 26, 4. krs
80100 Joensuu

Savonlinnan palvelupiste
Sisko Stolt, yhdyshenkilö
puh. (015) 273 700
Olavinkatu 40 A, 57130 Savonlinna

Kuopion palvelupiste
puh. (017) 262 7738
Eila Kersalo, toiminnanohjaaja
gsm 050 557 6712
Suokatu 27, 70100 Kuopio

Mikkelin palvelupiste
Sari Kuitunen, yhdyshenkilö
puh. (015) 214 401
Porrassalmenkatu 19 B 50100 Mikkeli

Lappeenrannan palvelupiste
Maarit Kuntola, yhdyshenkilö
gsm 050 501 7994
Pormestarinkatu 6 A (5.krs)
53100 Lappeenranta

POHJOIS-SUOMEN ALUETOIMISTO
pohjoissuomi@riku.fi

Maarit Saukko, aluejohtaja
gsm 040 543 3495
Torikatu 16 90100 Oulu

Oulun seudun palvelupiste
Tanja Korkala, toiminnanohjaaja
gsm 044 7868894
Torikatu 16 90100 Oulu

Kajaanin palvelupiste
Jaana Vanhala, toiminnanohjaaja
gsm 040 822 5200
Tehdaskatu 11 87100 Kajaani

Raahen seudun palvelupiste
Tanja Korkala, toiminnanohjaaja
gsm 044 786 8894

LAPIN ALUETOIMISTO
lappi@riku.fi

Päivi Alanne-Kunnari, aluejohtaja
gsm 0400 979 175
Maakuntakatu 29 -31 B 3.krs
96200 Rovaniemi

Rovaniemen palvelupiste
Soile Saukkonen, toiminnanohjaaja
gsm 0400 979 026
Maakuntakatu 29 -31 B 3.krs
96200 Rovaniemi

Kemin palvelupiste
Maria-Riitta Saares, yhdyshenkilö
gsm 040 830 5389
Kriisikeskus Turvapoiju
Etelärantakatu 6 94100 Kemi

Kemijärven palvelupiste
Päivi Säynäjäkangas yhdyshenkilö
gsm 040 748 3225
Jutta Salmela
gsm 045 1348002
Särkeläntie 4 98120 Kemijärvi

Ylä-Lapin palvelupiste
Anne Näkkäläjärvi, yhdyshenkilö
gsm 040 350 4007
Ristenrauma Magga
gsm 0400 314 154
Sámi Soster ry
Sajos, 99870 Inari